

Ž I V A
T E O Z O F I J A

JOHN ALGEO

ADYAR PAMPHLETS NEW SERIES NO. 1

ADYAR PAMPHLETS NEW SERIES

NO. 1

Ž I V A
T E O Z O F I J A

JOHN ALGEO

THE THEOSOPHICAL PUBLISHING HOUSE
Adyar, Chennai 600 020, India

Naslov originala: 'LIVING THEOSOPHY'
JOHN ALGEO

S engleskog jezika preveo: Kruno Pavić
Kutjevo, 2003. god.

Prvo izdanje 1998.

Copyright: The Theosophical
Publishing House, Adyar

The Theosophical Society
Adyar, Chennai 600 020, India

Priradio i uredio M. L., 2004. godine
isključivo za internu upotrebu članova
Teozofskog Društva, Adyar, Chennai, India.

ŽIVA TEOZOFIJA

Velika je čast objaviti ovo predavanje na 150. godišnjicu rođenja Annie Wood Besant, koja je rođena 1847., a umrla 1933. No to je istovremeno i ogromna odgovornost, jer Annie Besant je bila jedan od najvećih govornika svog vremena.

Kako je Annie postala govornik zanimljiva je priča vrijedna da se ispriповijeda u ovom trenutku. U njenoj mladosti žene nisu javno govorile, jer u Pavlovoj poslanici Korinćanima (1.Kor. 14:34) piše: «Kao u svim crkvama, žene na sastancima neka šute; nije im dopušteno govoriti.» U svojoj knjizi *Autobiographical Sketches* (72) Annie opisuje kako je prekršila ovaj tabu, prvi od mnogih koji je prekršila:

«Tog proljeća, 1873., (bilo mi je 26) održala sam svoje prvo predavanje. Kolikogod to čitatelju izgledalo čudno, održano je nikome. Dakako je to sve bilo čudno. Učila sam svirati orgulje i običavala sam vježbati sama u crkvi... Jednog dana, zaključana u crkvi, poželjela sam 'osjetiti' kako je to govoriti s propovjedaonice. Neke 'mutne' maštarije su mi govorile da ja to mogu učiniti, samo kad bih imala priliku; dakako da su bile 'mutne', jer nikada mi nije palo na pamet da progovorim s propovjedaonice; samo je u meni postojala težnja da pronađem izlaz za riječi koje su bile u meni; samo osjećaj da imam što reći i želja da to kažem. I, kolikogod čudno to izgledalo, popela sam se na propovjedaonicu u velikoj, praznoj i pustoj crkvi i tamo održala svoje prvo predavanje! Nikada neću zaboraviti osjećaj moći i radosti koji me je obuzeo dok je moj glas odzvanjao crkvom, a strast u

meni se oblikovala u uravnotežene rečenice, neprekinute nepotrebnim pauzama, dok sam osjećala kako bih voljela vidjeti crkvu ispunjenu ljudskim licima umjesto praznim klupama. I kao u snu, samoća se napunila ljudima i vidjela sam lica koja slušaju i oči pune žudnje, a s mojih usana su silazile slobodne rečenice i glas mi se odbijao od stupova stare crkve, znala sam da imam dar govora, i ako ikada – a tada je to izgledalo tako nemoguće – ako ikada dobijem priliku baviti se javnim radom barem snaga melodioznosti moga glasa će privući pažnju za bilo koju poruku što je budem prenosila.»

Žena koja je mogla ovako pisati i koja je mogla govoriti kao Annie Besant – očaravši slušatelje svojim 'darom govora', svojim 'uravnoteženim rečenicama' i 'melodioznim glasom' – takva žena je daleko izvan naše jadne moći da odamo počast bilo kojim izrazom koji posjedujemo. Pa ipak, kao što je Annie Besant bila primjer *par excellence* teme ovog predavanja, isto tako je upravo prikladno da se to predavanje objavi kao uspomena na ovu veliku dušu.

Dvosmislenost i značenja

Ali što znači kad se kaže 'Živa teozofija'? Neki od vas su možda primijetili da je naslov mog predavanja dvosmislen.* Stvarno, što znači 'Živa teozofija'? Odnosi se li se 'Živa Teozofija' na život proživljen na teozofski način, znači li to živjeti teozofiju? Ili se 'Živa Teozofija' odnosi na teozofiju koja je živa? Je li 'Teozofija' predmet 'življenja'? Ili je 'življenje' modifikator 'Teozofije'? Je li moj naslov imenica ili glagol? Označava li on proces ili stvar? Govornik zasigurno mora znati što mu naslov znači i to mora podijeliti sa slušateljstvom.

Međutim ja sam se našao u položaju male djevojčice koju su pitali što je mislila izjavom koju je izgovorila, a ona je odgovorila: «Kako da znam što mislim dok nisam čula što govorim?» Ta je djevojčica bila veliki filozof, uz čije noge ja ponizno sjedim. Za sada ću gramatiku ostaviti po strani, a zagonetku neriješenom, no kad vi i ja saslušamo ono što želim reći možemo se vratiti na tu dvosmislenost.

Budući da smo počeli zagonetkom o značenju riječi, možda bismo trebali razmotriti značenje riječi 'teozofija'. Ako pogledamo u nekoliko široko upotrebljavanih priručnika i rječnika, otkrivamo zanimljive sličnosti i razlike u njima. *Cambridge Encyclopedia* (1990.) definira *teozofiju* kao:

*Naslov originala je 'Living Theosophy' što se može prevesti kao 'Živa Teozofija', ali i 'Življenje Teozofije'. (Op. prev.)

«Bilo koji sustav filozofske ili teološke misli koji se temelji na izravnom i trenutnom doživljaju božanskog ... posebno principi Teozofskog društva koje su 1875. u New Yorku utemeljili Madame Blavatsky (1831.-1891.) i H.S. Olcott (1832.-1907.).

U Merriam-Webster's Collegiate Dictionary, 10. izdanje (1993.) se kaže da je Teozofija:

«...učenje o Bogu i svijetu temeljeno na mističnom uvidu ... učenja modernog pokreta potekla su iz SAD-a 1875. i uglavnom slijede budističke i hinduističke teorije, posebno o panteističkoj evoluciji i reinkarnaciji.»

Webster's New World Dictionary, 3. izdanje (1994.) definira Teozofiju kao:

«...religiozni ili semi-religiozni skup vjerovanja koji odbacuje judeo-kršćansko otkrivenje i teologiju, a drži se da je utemeljena na posebno mističnom uvidu ili vrhunskom razmišljanju.»

U ove tri definicije, izabrane manje ili više slučajno, imaju neke zanimljive razlike Ali isto tako imaju i jednu zanimljivu sličnost. Ta sličnost je u tome da sve one smatraju Teozofiju temeljno intelektualnim sustavom. Općeniti izrazi u ove tri definicije su 'misao', 'učenja' i 'vjerovanja'. To jest, sve tri definicije smatraju Teozofiju idejama ili konceptima koje spoznajemo kroz učenja.

Teozofija kao učenje

Pogled na Teozofiju kao predmet proučavanja nije pogrešan; naravno, ako promatramo Teozofe, čini se da oni uvijek govore ili slušaju, čitaju ili pišu. To jest, teozofi puno svog vremena provode koristeći jezik da bi izrazili misli, učenja i vjerovanja. Sve u svemu, mi smo društvo riječi, koje kao da ima namjeru potvrditi zapažanje američkog pisca Williama Faulknera koji je, primajući Nobelovu nagradu, prorekao da kad svijet konačno dođe pred smrt, posljednji zvuk koji će se čuti bit će ljudski glas koji priča, priča, priča. Mi smo dakako pričljivo društvo. A priča pretpostavlja, barem neko vrijeme, misao. Teozofija je, onda, misaoni sustav. Predmet proučavanja.

Ali Teozofija je više od samih misli, učenja i vjerovanja koje možemo proučavati. To je njen vid koji je najlakše identificirati. Ali sve teozofske misli, učenja i vjerovanja na svijetu ne čine više od jedne trećine onoga što je Teozofija u svojoj cjelini. Teozofske ideje i koncepti su poput onog dijela ledenog brijega koji je iznad površine vode. Led koji možemo vidjeti je najmanji dio mase, čiji veći dio je ispod vode, izvan pogleda, skriven ispod morskih valova. Isto tako su teozofski koncepti tek onaj dio teozofskog sustava koji se najlakše prepoznaje. Veći dio Teozofije je ispod površine

intelektualne svjesnosti, skriven ispod valova svijeta maye.

Teozofija je svakako skup ideja i koncepata koje proučavamo. Za većinu nas, Teozofija je prvenstveno predmet proučavanja, kroz povijest našeg upoznavanja s njom kao i kroz našu sadašnju svjesnost i aktivnost. Teozofske ideje su ono s čim smo se susreli na početku, ideje o jedinstvu stvarnosti, pravilnoj izmjeni ciklusa, progresivnom razvoju svih živih bića i svrhovitosti postojanja.

Razmatrajući teozofske ideje moramo razlikovati velike, opće principe Mudrosne Tradicije i pojedinačne načine na koje formuliramo te principe kad ih primjenjujemo u specifičnim situacijama koje može shvatiti naše ograničeno razumijevanje. Emily Sellon je te opće principe nazvala teozofskom 'metafizikom', a pojedinačnu primjenu njenim 'mehanizmima'. Veliki principi su vječne Istine o Stvarnosti; one se odnose na **Satyu i Sat**.

Pojedinačne primjene su detalji o tome kako razmišljamo i našim doživljajima svijeta u svjetlu velikih principa. Veći dio našeg proučavanja Teozofije se odnosi na njenu pojedinačnu primjenu, njene mehanizme, ravni, principe, tijela, našu karmu, reinkarnaciju, svjetove, lance, runde i sve to. Ako želimo razumjeti ove velike principe moramo ih preobličiti u nešto što naš um može pojmiti i što možemo primijeniti u svom životu. Ali

primjena nije isto što i princip koji se primjenjuje. Dok je ovaj drugi vječan i apsolutan, prvi je privremen i relativan.

Ako svojim privremenim, relativnim, tumačenjima zamijenimo vječne i apsolutne Istine Teozofije, možemo pomisliti da je važno pripadaju li Mars i Merkur Zemaljskom Lancu ili ne, jesmo li veći dio vremena između smrti i devachana svjesni ili ne, treba li *lingu sariru* zvati 'eteričnom' ili 'astralnom'. Takva mehanička pitanja mogu biti apstraktno ili intelektualistički zanimljiva, ali ona imaju malo veze sa živom Teozofijom. Bilo da je riječ o procesu življenja na teozofski način ili o Teozofiji koja je životna.

O razlici između velikih principa Teozofije i njihovih pojedinačnih primjena možemo reći ono isto što je Sveti Pavle rekao o novom savezu koji je propovijedao, a to je da on 'nije od slova, nego Duh; jer slovo ubija, a Duh oživljuje' (2 Kor. 3:6). Ako se fokusiramo isključivo na mehanizme Teozofije, rezultat je smrtonosan. Ako stalno imamo na umu njene velike principe, rezultat je oživljavajući.

Veliki principi, koji su bitne ideje Teozofije, su nadahnjujući u moći s kojom se odnose jedan prema drugom i prema našem doživljaju svijeta. Oni objašnjavaju stvari kakve jesu, vječni *Sat* ili *Biće* (postojanje), kao što ne može ništa drugo. Oni su ono što je mnoge od nas najprije privuklo Teozofiji. Stoje u prvom redu ili u pozadini naše

svjesnosti o tome što Teozofija je. Tako da naglasak u definicijama iz rječnika i enciklopedija na mislima, učenjima i vjerovanjima nije uopće nepovezan s predmetom.

U *'The Key to Theosophy'* (str.57.) Blavatsky kaže da je Teozofsko Društvo 'osnovano da bi pomoglo ljudima pokazati kako postoji takva stvar kao što je Teozofija i da im pomogne da se uspnu k njoj kroz učenje i usvajanje njenih vječnih istina'. Proučavanje vječnih istina Teozofije je u temeljima onoga čime se Teozofsko Društvo bavi, ali usvajanje tih vječnih istina zahtjeva još dvije stvari. Stoga je naglasak u definicijama iz rječnika i enciklopedija samo djelomično točan. Nije to ni pola istine, nego tek jedna trećina, jer postoje ta dva druga vida Teozofije koji su samo nagoviješteni ili uopće nisu spomenuti u gore navedenim definicijama.

Teozofija kao meditacija

Od ova dva dodatna vida razmotrimo prvo onaj koji je nagoviješten u sve tri definicije. Jedna od tih definicija kaže da je teozofska misao 'temeljena na izravnom i trenutnom doživljaju božanskog'. Druge dvije govore o 'mističnom uvidu' kao temelju teozofskog učenja i vjerovanja. Ove dvije tvrdnje odnose se na istu stvar.

Intelektualni sadržaj Teozofije je više od skupa informacija one vrste kakve možemo naći u

udžbenicima fizike ili geologije ili povijesti. Teozofija doista uključuje takvu informaciju, ali ona je od drugorazredne važnosti; takva informacija nije važna sama po sebi, nego je vrijedna tak kao sredstvo za nešto drugo, to jest, za razumijevanje svrhe i vrijednosti, za otkrivanje onoga što je Stvarno.

Takvo razumijevanje ne dolazi iz učenja činjenica, nego iz promatranja bitne prirode stvarnosti iza činjenica. Ta vrsta promatranja i razumijevanja je ono što definicije nazivaju 'izravno i trenutno doživljavanje božanskog' i 'mistični uvid'. Božansko, što treba doživjeti izravno i trenutno, nije nešto izvan našeg svijeta, nego je sama stvarnost u njemu. Doživjeti na taj način znači, kako je napisao William Blake:

*«Vidjeti Svijet u Zrncu Pijeska.
I Raj u Divljem Cvijetu,
Držati Beskonačnost na dlanu ruke.
I vječnost u jednom satu.»*

Mistični uvid nije nejasna vizija, to je vizija jasnija od bilo koje vrste gledanja. On je 'mističan' zato što se odnosi na Misterije, ona duboka iskustva koja se ne mogu prenijeti bilo kojim običnim jezikom i zato se kaže da su 'tajna'. Tajne mističnog uvida su 'okultne' ili skrivene, ne zato što ih je netko prokleo da takve ostanu, nego zato što su one po samoj svojoj prirodi neprenosive riječima.

Mentalne ideje i koncepti teozofije vode do intuitivnog razumijevanja prirode Stvarnosti. Blavatska je govorila o procesu transcendiranja ideja i koncepata kad je davala upute nekim od svojih osobnih učenika o tome kako proučavati 'The Secret Doctrine'. U biti te upute su o tome kako koristiti um da se prevladaju ograničenja uma. Robert Bowen je ovako zapisao njene upute:

«Ovaj način razmišljanja (kaže ona) je ono što Indijci zovu Jnana Yoga. Kako čovjek napreduje u Jnana Yogi otkriva kako izrastaju koncepti koje, iako ih je svjestan, ne može još izraziti niti oblikovati u mentalnu sliku bilo koje vrste. Kako vrijeme prolazi, ovi koncepti će se oblikovati u mentalne slike. To je vrijeme kad treba biti oprezan i ne dopustiti da vas zavede ideja kako ta novo otkrivena i prekrasna slika mora predstavljati stvarnost. Ne mora. Kako čovjek radi, otkriva dalje kako ta nekoć obožavana slika postaje mutna i nezadovoljavajuća i napokon blijedi ili biva odbačena. To je još jedna opasna točka, jer na trenutak čovjek je ostavljen u praznini bez ikakvog koncepta da ga podupre i može doći u napast da oživi odbačenu sliku i prione uz nju. Međutim, istinski student će nastaviti raditi nezbrinut i ubrzo dolazi još svjetla bez oblika, koje se s vremenom ponovo oblikuje u veću i ljepšu sliku od prethodne. Ali učenik će sada znati da nikakva slika ne može nikada predstavljati ISTINU. Ova posljednja prekrasna slika će se zamutiti i izbljediti kao i druge. I tako se proces nastavlja sve dok se na kraju ne transcendiraju um i njegove slike i učenik ne uđe i ne nastani se u Svijet BEZ OBLIKA, ali svi oblici su njegovi slabašni odbljesci.»

Ovo razumijevanje, ovo stanovanje u Svijetu BEZ OBLIKA, koji je iza intelektualnih konstrukcija uma i time iza svih riječi i tvrdnji, iza svih misli, učenja i vjerovanja, je drugi vid Teozofije. Ali kako dolazimo do tog razumijevanja; kako od misli i učenja i vjerovanja dolazimo do razumijevanja što izrasta iz mističnog uvida i izravnog i trenutnog doživljaja božanskog urođenog prirodi?

Ovaj tranzicijski proces, pretvaranje naših mentalnih konstrukcija u zlato intuitivnog razumijevanja, ima mnogo imena. Hinduizmu i budizmu ga nazivaju izrazima koji se prevode kao 'koncentracija', 'kontemplacija', 'sabranost', 'svjesnost' ili 'budnost'. U nekim oblicima kršćanstva naziva se 'tiha molitva'. U novijim oblicima konfucijanizma zove se 'mirno sjedenje'. U Teozofiji, kao i u mnogim drugim tradicijama, obično se naziva 'meditacija'.

Ponekad možemo dobiti uvid u značenje neke riječi tako da razmotrimo njen korijen, njenu etimologiju. Riječ *meditacija* dolazi iz latinskog, a izvedena je iz glagola *meditare*, što znači 'opet i opet liječiti'. Ona je povezana s riječima *medicinski* i *medicina*. Indo-europski korijen riječi je *med*, od kojeg također dolazi i grčka riječ *medesthai*, što znači 'biti obziran' i engleska riječ *meet* (starinski za 'doličan, umjestan') u značenju 'točno se prilagoditi okolnostima i potrebama', kao u liturgijskoj frazi 'umjesno, pravo i sveta nam je

dužnost'. Ove etimološke činjenice otkrivaju četiri značajne stvari o meditaciji.

Prvo, meditacija je proces izlječenja naših bolesti, ne, ili barem ne u većim dijelom, bolesti tijela, nego prije bolesti uma. To je duhovna medicina da budemo zdravi. Zanimljivo je da engleske riječi *izliječiti*, *zdravlje*, *cjelina* i *svet* (*heal*, *health* *whole* i *holy*) također su izvedene iz jednog korijena. Kad smo cijeli ili cjeloviti i nismo razdijeljeni, tada smo zdravi u tijelu i sveti u duhu. *A spasenje* (*salvation*), što je zapadnjački izraz za prosvjetljenje ili oslobođenje, prema čemu meditacija vodi, je od latinske riječi koja znači 'zdrav' i povezana je s grčkom riječi *holos* 'cio' i sanskrtskom *sarva* što znači 'cio' ili 'cjelovit'. Meditacija je proces ozdravljenja, izlječenja naših bolesti, što nas čini cjelovitim.

Drugo, meditacija nije proces koji se dogodi samo jednom i više ga nikada ne treba ponoviti. Gramatičari kažu da je latinski glagol *meditare*, od kojeg dolazi *meditacija*, učestali glagol, to jest glagol koji označava radnju koja se ponavlja. Otuda njegovo značenje nije samo 'izliječiti', nego 'izliječiti opet i opet'. Prosvjetljenje se postiže postupnim podizanjem zastora, ne okretanjem prekidača. Mi možemo iznenada postati svjesni svjetla, ali put na kojem je nastala ta svjesnost mora se prelaziti uvijek iznova.

Treće, kao što to sugerira grčki glagol *medesthai*, meditacija je proces u kome smo

obzirni, pažljivi prema nečemu. Ispravna obzirnost ili sjećanje (*smrti*) je jedan od stupnjeva Plemenite Osmerostruke Staze koju je Buddha naučavao. I Platon je govorio o 'sjećanju' ili 'pamćenju' kao procesu pomoću koga se oporavljamo od amnezije: zaboravili smo tko smo i zašto smo ovdje. Meditacija, koja znači obzirnost i sjećanje je način na koji pamtimo tu najvažniju činjenicu.

Četvrto, meditacija je proces u kome sve stvari u našem životu postaju umjesne, dolične, prikladne - točno prilagođene našim okolnostima i potrebama. Meditacija nije povlačenje iz svijeta, niti njeno vježbanje traži da se povučemo. U vodiču za duhovni život H. P. Blavatsky '*The Voice of the Silence*', prepoznaju se dva puta: otvoreno učenje oka i tajno učenje srca. Meditacija, koja je proces pomoću kojeg je um privučen 'Dijamantnoj Duši', našoj istinskoj prirodi, primjenjuje se na oba puta. 'Vrlo je umjesno, pravo i naša je sveta dužnost da u svako vrijeme i na svakom mjestu' zapamtimo tko smo i zašto smo tu. Meditacija je pomoć za život, a ne bijeg od njega.

Meditacija je tako stalni proces liječenja naših bolesti pomoću pamćenja tko smo i prilagođavanje činjenicama s kojima se suočavamo u životu. Meditacijske tehnike su raznolike. Kreću se od tihog sjedenja budista (*zazen*) do detaljnih ceremonijalnih djela (*li*) u klasičnom kofucijanizmu ili masovnih rituala. Meditacija je proces unutrašnjeg usvajanja velikih principa Mudrosne

Tradicije tako da oni postanu dio nas, a ne samo intelektualne apstrakcije.

Teozofija kao služenje

Kad smo jednom kroz meditaciju u sebi usvojili bit Teozofije, ostaje nam samo jedan korak koji moramo napraviti: moramo tu bit iskazati u djelima. Nije dovoljno znati i razumjeti; potrebno je također djelovati na naše razumijevanje. U '*The Voice of the Silence*' piše:

«Hoćeš li se odreći djelovanja? Neće na taj način tvoja duša steći svoju slobodu. Da bi dosegao Nirvanu čovjek mora doseći Samospoznaju (samorazumijevanje), a Samospoznaja je dijete djela ljubavi...

Živjeti na korist čovječanstva je prvi korak-«

**Za dosegnuti oslobođenje, prosvjetljenje ili spasenje, koji su;
zdravlje,
cjelovitost i
svetost,**

potrebne su tri stvari;

**proučavanje, da možemo učiti;
meditacija, da možemo razumjeti;
služenje, da možemo doći do Samospoznaje.**

Ovdje imamo još jedan od onih velikih paradoksa duhovnog života.

Da bismo djelotvorno služili moramo djelovati iz razumijevanja koje izrasta iz meditiranja o našem proučavanju ovih velikih principa. Ali služenje, življenje na korist čovječanstvu kroz djela ljubavi, je prvi korak, ne treći. Ono je uzrok, ne rezultat Samospoznaje.

Uistinu, nema prvog ni trećeg. Tri vida teozofskog života su poput tri kuta trokuta. Među njima nema prvenstva. Kutove u trokutu možemo promatrati kojim god redom želimo, ali nema trokuta bez sva tri kuta. Isto tako *nema žive Teozofije bez sva tri vide teozofskog života: učenja, meditacije i služenja.*

Što je teozofsko služenje? Kako to živimo na korist čovječanstva? Kao što ima mnogo tehnika učenja i mnogo oblika meditiranja, isto tako ima i puno putova služenja i svi su oni dobri. Ali ako pokušamo koristiti svaku moguću tehniku učenja, nećemo nikada naučiti ništa. Ako pokušamo slijediti svaki mogući oblik meditiranja, nećemo nikada razumjeti ništa. A ako pokušamo hodati svakim mogućim putem služenja, nećemo nikada stići nikamo.

H. P. Blavatsky je pisala o tom pitanju u jednom pismu saboru Američkog ogranka 1888.:

«Teozofi su nužno prijatelji svih pokreta u svijetu, bilo intelektualnih ili jednostavno praktičnih, za poboljšanje stanja čovječanstva. Mi smo prijatelji svih onih koji se bore protiv pijanstva, protiv okrutnosti prema životinjama, protiv nepravde prema ženama, protiv korupcije u društvu ili u vladi; iako se ne miješamo u politiku. Mi smo prijatelji onih koji provode praktično milosrđe, koji teže barem malo podići ogroman teret koji pritišće siromašne. Ali zbog naših teozofskih osobina mi se ne možemo iscrpno uključiti u bilo koji od ovih velikih poslova. Kao pojedinci mi to možemo, ali kao Teozofi imamo veći, važniji i puno teži posao za napraviti.»

Taj 'veći, važniji i puno teži posao' je širenje teozofskog pogleda. U '*The Key to Theosophy*' (str. 249.) istraživač primjećuje: «Ali sva ta literatura, čijem širenju vi pridajete tako veliku važnost, čini mi se da nije od velike praktične koristi u pomaganju čovječanstvu. To nije praktično milosrđe.» Teozof odgovara:

«Mi mislimo suprotno. Držimo da dobra knjiga koja ljudima daje hranu za misao, koja osnažuje i bistri njihov um i omogućuje im da zgrabe istine koje su nejasno osjetili, ali ih nisu mogli formulirati, mi držimo da takva knjiga čini stvarno, značajno dobro.»

Kršćanstvo naređuje, onima koji slijede njegovu vjeru, milosrdno djelovanje, stvari koje treba učiniti za tijelo ili dušu osobe kojoj je to potrebno.

Ima sedam djela tjelesnog milosrđa:

*nahraniti gladne,
napojiti žedne,
odjenuti nage,
skućiti beskućnike,
njegovati bolesne,
posjetiti zatvorene i
osloboditi zarobljene.*

Postoje također i sedam djela duhovnog milosrđa:

*podučiti neznalice,
posavjetovati neodlučne,
prekoriti grešnika,
biti strpljiv sa zlotvorima,
oprostiti napadačima,
utješiti povrijeđene i
moliti za žive i mrtve.*

Obje vrste djelovanja su dobre, ali kao što je Krist retorički upitao u Propovijedi na gori: «Zar život nije vredniji od jela?» (Mt. 6:25)

Glad, beskućništvo, nepravda i ugnjetavanje su simptomi bolesti. Simptome treba suzbijati, ali ako se ne izliječi uzrok tih simptoma, bilo kakvo

suzbijanje će biti privremeno i u konačnici nedjelotvorno.

Uzrok bolesti čovječanstva je neznanje o našoj istinskoj prirodi i o našoj svrsi u svijetu samsare. Jedini lijek za tu bolest i jedino sigurno uklanjanje njenih simptoma je buđenje iz noćne more izdvojenosti i sebičnosti u svjetlo jedinstva i altruizma.

Poticanje tog liječenja je svrha teozofskog služenja. Kako piše u '*At the Feet of the Master*':

«U cijelom svijetu postoje samo dvije vrste ljudi: oni koji znaju i oni koji ne znaju; a to znanje je ona stvar koja je bitna.»

Teozofsko služenje je širenje znanja o božanskom planu za čovječanstvo, znanja o Prastaroj Mudrosti.

U knjizi '*At the Feet of the Master*' također piše:

«Morate razlikovati ne samo korisno od beskorisnog, nego i korisnije od manje korisnog. Nahraniti gladne je dobro i plemenito djelo; ali nahraniti njihove duše je plemenitije i korisnije nego nahraniti njihova tijela. Svaki bogati čovjek može nahraniti tijelo, ali samo oni koji znaju mogu nahraniti dušu. Ako znate, dužnost vam je pomoći drugima da saznaju.»

Te riječi ne znače nikakvu aroganciju znanja. Drugima možemo pomoći u mjeri u kojoj znamo, a

znanje nema granica. U *At the Feet of the Master* dalje piše:

«Kolikogod da ste već mudri, na ovoj Stazi imate puno za naučiti; toliko puno da mora postojati odabir i morate pažljivo razmisliti što je vrijedno učenja. Svako znanje je korisno i jednog dana ćete posjedovati sve znanje; ali dok imate tek dio, pazite da to bude najkorisniji dio... Onda proučavajte, ali prvo proučavajte ono što će vam najviše pomoći da pomazete drugima.»

Mi težimo znati i razumjeti da bismo mogli služiti. Kao što je H. P. Blavatsky napisala;

«Teozof je onaj koji teozofski djeluje.»

Živjeti Teozofiju koja je živa

U prvom poglavlju '*The Key to Theosophy*' H. P. Blavatsky na zanimljiv način parafrazira prvi Cilj Teozofskog Društva. Ona kaže da je Cilj 'pomiriti sve religije, sekte i narode pod zajedničkim etičkim sustavom, utemeljenom na vječnim istinama'. Ovaj izraz je mnogo opsežniji, mnogo aktivniji od službenog teksta prvog Cilja, koji kaže da je naša svrha 'stvoriti jezgru'. Službena formulacija ne donosi svrhu te jezgre; izraz gospođe Blavatsky to čini. Mi smo jezgra koja treba pomiriti etničke razlike 'kroz zajednički etički sustav, utemeljen na vječnim istinama'. Da bismo to učinili, moramo

znati što su to vječne istine, moramo razumjeti kako one uključuju sustav društvene etike i moramo započeti posao mijenjajući sebe.

Teozofija nije samo ono što znamo ili razumijemo. Ona je ono što činimo. Ali činiti možemo samo ono što znamo i što je postalo dio nas. Na taj je način teozofsko življenje trostruki proces, a živa Teozofija je trostruka stvar. Oboje traži učenje, meditaciju i služenje:

- **učenje** da se otkriju istine o Drevnoj Bezvremenskoj Mudrosti,
- **meditacija** da se te istine učine dijelom naše najdublje prirode i
- **služenje** da te istine primijenimo u svijetu oko sebe.

I tako se vraćamo na dvosmislenost naslova ovog predavanja. Jesmo li razmatrali proces življenja teozofskog života ili smo razmatrali Teozofiju koja je živa, živu Teozofiju? Vjerujem da je odgovor 'Da'. Ova dva značenja se ne razlikuju.

Ne možemo živjeti mrtvu Teozofiju, Teozofiju što postoji samo u knjigama, koja je statična i nepromjenjiva, koja je muzejski izložak iz devetnaestog stoljeća. Teozofija koja je živa mora odražavati potrebe našeg vremena i mora prenijeti

svoje bezvremenske istine na te potrebe. Ako smo zadovoljni time da ponavljamo riječi što su ih drugi izgovorili, kolikogod uzvišeni ti drugi bili i kolikogod sjajne bile njihove riječi, ne usvajamo Teozofiju kao živu, rastuću stvar; balzamiramo ju kao artefakt. Živjeti znači rasti i mijenjati se. Hrast koji raste ne prestaje biti hrast; hrast koji ne raste suši se i umire. Teozofija koja raste ne prestaje biti Drevna Mudrost; Teozofija koja ne raste postaje povijesna zanimljivost.

A uz to, Teozofija je živa samo toliko koliko je mi živimo. Ona ne može živjeti i rasti ako mi ne proučavamo njene bezvremenske istine, ugrađujemo ih u sebe kroz meditaciju i iskazujemo kroz služenje svijetu, slijedeći primjer onih Velikih, čiji učenici težimo postati. Živa Teozofija i proces življenja te Teozofije su dva vida jedne stvarnosti.

William Butler Yeats, irski pjesnik koji je bio učenik H. P. Blavatsky, napisao je pjesmu '*Among School Children*' (*Među školskom djecom*), koja govori o procesu u koji su uključena sva ljudska bića, o razlaganju holističke stvarnosti u apstraktne dijelove. Pjesma završava stihovima:

*«O, tijelo što se njiše prema glazbi, o, blistavi pogled,
Kako ćemo razlikovati plesača od plesa?»*

Pitanje je, naravno, retoričko. Izvan plesača, ples ne postoji. To dvoje je cjelina. Šiva Nataraja, Gospodar Plesa, nije odvojen od svog plesa

svijeta. Isto tako proces teozofskog življenja i Teozofija koju živimo su jedna cjelina.

Ako pogledamo oko sebe, ovdje u Adyaru, možemo vidjeti što živa Teozofija jest. Vidimo učenje u Školi Mudrosti i u čitaonici i knjižnici. Vidimo meditativne vježbe raznih vrsta, najtiše i ritualne. Vidimo služenje u izdavačkoj kući, u Olcottovoj spomen školi i hospiciju i u Središtu društvene dobrobiti. Ovaj trostruki život je ono što je Blavatska nazvala prakticiranje *theurgyje* ili božanski posao 'vraćanja prvotnoj čistoći čovjekove prirode'.

Ne možemo živjeti mrtvu Teozofiju, nego samo Teozofiju koja je životna, živa. Međutim, da bi Teozofija bila živa moraju je Teozofi živjeti. Nema žive Teozofije bez Teozofa koji žive Teozofiju. U predgovoru knjizi '*At the Feet of the Master*', Annie Besant je napisala;

'podučavanje može biti plodonosno jedino ako ga se živi':

Ovo su prikladne riječi za kraj, riječi Annie Besant, jednog od najsvjetlijih primjera koje je svijet ikada vidio osobe koja je živjela svoju Teozofiju i pri tome dala život za nju.

Informacije o Teozofiji i Teozofskom Društvu:

TEOZOFSKO DRUŠTVO

Teozofsko društvo osnovano je 17. studenog 1875. godine u New Yorku
Danas ima sjedište u Adyaru kraj Madrasa. Indija.
Ciljevi društva su:

- 1. da se oformi jezgra Univerzalnog Bratstva među ljudima bez obzira na razlike u rasi, vjeri, spolu, narodnosti, kasti ili položaju;*
- 2. da se potakne studij komparativne religije, filozofije i znanosti;*
- 3. da se potakne istraživanje nerazjašnjenih zakonitosti prirode i čovjekovih latentnih snaga.*

Članovi Teozofskog društva mogu pripadati bilo kojoj postojećoj vjeroispovijesti ili pak nijednoj, mogu prihvaćati bilo koju filozofiju ili pogled na svijet. Ujedinjuje ih samo prihvaćanje ciljeva društva, njihova želja da se otklone vjerske ili nacionalne netrpeljivosti među ljudima, te želja da se zbliže sa svim ljudima dobre volje u potrazi za vječnim istinama i podjele s njima plodove svog

studija. Ono što ih veže nije zajedničko vjerovanje, nego zajedničko traženje i težnja za istinom.

Većina članova smatra da istinu treba tražiti učenjem, razmišljanjem, čistim životom i predanošću uzvišenim idealima. Smatraju da vjerovanje u nešto mora proisteći iz vlastitog proučavanja ili intuicije, a ne da bude dogmatski nametnuto nečijim autoritetom. Nastoje biti tolerantni prema svima, pa i prema netolerantnima, i to ne smatraju nekom svojom mилоšću nego svojom ljudskom dužnošću prema drugima. Smatraju da je pošteno drugima pružiti istu slobodu mišljenja koju za sebe i sami traže. Više im je stalo da neznanje otklanjaju nego da ga osuđuju. Pošto u svakoj religiji ili filozofiji nalaze barem djelomičan izraz Božanske Mudrosti, oni ih radije proučavaju nego da ih osuđuju i radije žive po njihovim naučavanjima nego da ih propovijedaju.

SLOBODA MIŠLJENJA

Usvojeno od generalnog vijeća Teozofskog društva.

Budući da se Teozofsko društvo proširilo po čitavom svijetu i pošto su i pripadnici svih vjeroispovijesti postali njegovim članovima, a da se za to nisu trebali odreći svojih posebnih naučavanja i vjerovanja, smatramo potrebnim da naglasimo i istaknemo činjenicu da nema nauke, ma tko je naučavao.... niti mišljenja, ma čije bilo, Koje bi bilo obvezno za članove Teozofskog društva ili pak koje bi bilo zabranjeno. Prihvaćanje tri cilja Teozofskog društva jedini je uvjet da netko bude primljen za člana. Nijedan učitelj, niti pisac, počevši od same Helene Petrovne Blavatsky, nema nikakvo ovlaštenje da svoje učenje ili svoje mišljenje nametne članovima društva. Svaki član ima podjednako pravo da bude pristalica bilo kojeg učitelja ili škole, ali nema pravo da ono što je on izabrao nameće drugima. Nikome se ne može osporiti pravo glasa ili da bude biran za neku funkciju u Teozofskom društvu zbog njegovog pogleda na svijet, ili zbog tog što pripada nekoj posebnoj školi mišljenja. Posebno vijeće Teozofskog društva najozbiljnije umoljava sve članove da se što točnije drže ovih temeljnih principa, da ih brane, da se njima rukovode i da se neustrašivo služe svojim pravom potpune slobode mišljenja i izražavanja u granicama pristojnosti i poštovanja prema drugima.

TEOZOFIJA

'Teozofija' znači 'Božanska Mudrost' ili mudrost koju su postigli savršeni ljudi, po mudrosti slični bogovima. To nije neko novo naučavanje. Teozofija je Drevna Mudrost koja je nastala kao rezultat istraživanja generacija prosvijetljenih mislioca i vidovnjaka. Kroz vjekove ona se javljala širom svijeta i njene osnovne postavke čine temelje svih religija. A ipak, ni jedna religija ne može ju svojatati samo za sebe. Teozofija čini život razumljivijim i smislenim i ukazuje na to da pravednost i ljubav upravljaju evolucijom. Smrt se sagledava u svom pravom svjetlu kao običan događaj koji se periodički ponavlja u našem beskonačnom životu, otvarajući vrata punijoj i svjetlijoj egzistenciji. Teozofija uči čovjeka da spozna razliku između svog duha (pravog Ja) i svog uma i tijela, koji mu služe kao instrumenti i omogućuju da se izrazi u mentalnom i fizičkom svijetu. Ona unosi svjetlo u drevne (svete) spise i otkriva njihova tajna značenja.

Članovi Teozofskog društva proučavaju ove istine, a naziv Teozof zaslužuju oni koji nastoje živjeti po njima. Svatko tko je voljan učiti, biti tolerantan, gajiti više ideale i ustrajno raditi, bit će dobrodošao član, a o njemu samom ovisi da li će postati pravi Teozof.

Mir svim bićima!

Za informacije:

International Secretary
The Theosophical Society
Adyar, Chennai 600 020, India
Fax: (91-44) 490-2706 Tel.: 491-2474
e-mail: intl.hq@ts-adyar.org
website: <http://www.ts-adyar.org>

Za kataloge, knjige i časopise;

The Theosophical Publishing House
Adyar, Chennai 600 020, India
Fax: (91-44) 490-1399 Tel: 491-1338 & 446-6613
e-mail: tphindia@md5.vsnl.net.in
theos.soc@gems.vsnl.net.in

Informacije u Republici Hrvatskoj.

Đurđa Božić – Ulica Stjepana Radića 1/II, Križevci –
tel. 048/711-432
Nada Tepeš – Krajiška 24, Zagreb – tel. 01/377-37-45
Ninoslav Volaj – Opatija – tel. 051/706-040 – e-mail:
ninoslav.volaj@kc.t-com.hr
Milan Lončar – Osijek, Ljudevita Posavskog 35 – tel.
031/300-029

Teozofsko Društvo osnovano je
17. studenog 1875. u New Yorku,
a preseljeno u Chennai (Madras)
3. travnja 1905.

Tri objavljena cilja su:

☒ *da se oformi jezgra Univerzalnog
Bratstva među ljudima bez obzira na
razlike u rasi, vjeri, spolu, narodnosti,
kasti ili položaju;*

☒ *da se potakne studij komparativne
religije, filozofije i znanosti;*

☒ *da se potakne istraživanje
nerazjašnjenih zakonitosti prirode
i čovjekovih latentnih snaga.*

